

ANMELDELSER OG LITTERATURNYT

Ved professor, cand. mag. H. P. Clausen, arkivar, cand. mag. Ole Degn, overarkivar, mag. art. Vagn Dybdahl, stud. mag. Bent Jensen, professor, dr. phil. Tage Kaarsted, cand. phil. Niels Lund, afdelingsleder, cand. mag. Helge Paludan, stud. mag. H. Schleder-mann, bibliotekar, dr. phil. Helge Søgaard og arkivar, cand. mag. Paul G. Ørberg.

Albert D'Haenens: Les invasions nor-mandes en Belgique au IXe siècle. Le phénomène et sa répercussion dans l'historiographie médiévale. (Publ. univ. de Louvain, 1967). 391 s.

Skønt der findes en stor og hurtigt voksende litteratur om vikingerne, er der langt mellem arbejder, der på en gang rummer originale synspunkter og underbygger dem ved omfattende studier. Den her omtalte bog af en yngre belgisk historiker, D'Haenens, hører til disse få arbejder. Den vil uden tvivl komme til at indgå i vikingeforskningen sammen med de klassiske værker af Steenstrup og Vogel og den i disse år stærkt diskuterede bog af P. H. Sawyer (*The Age of the Vikings*, 1962).

D'Haenens har koncentreret sig om det nuværende Belgien og de nærmestliggende områder. Derved har han i modsætning til de ovennævnte forskere i højere grad kunnet inddrage lokalforskningen og følge betretningen om samme tildragelser også i den senere historieskrivning.

Dispositionen udmærker sig ved en enestående konsekvens, der bliver af stor betydning for resultaterne. I introduktionen omtales kildegrundlaget, opdelt i samtidige kilder, senere kilder og arkæologiske fund. Dernæst meddeler D'Haenens sin opfattelse af begivenhederne i to helt adskilte afsnit: et om de angribende vikinger og et om forsvarerne eller ofrene for

angrebene. I begge behandlinger er der særlige kapitler om de to parter mål og midler. Han afslutter sin gennemgang med en opgørelse af vikingetogenes betydning materielt og åndeligt. Alt dette udgør imidlertid blot den ene halvdel af bogen. Den anden halvdel består af en specialanalyse af hver enkelt benyttet kilde, opdelt i årbøger, helgenbiografier osv. Man finder her både de samtidige og de senere kilder (især 11.–14. årh.) analyseret.

Når også de senere kilder er med, skyldes det ikke blot almindelig kulturhistorisk interesse, de indgår faktisk som en integrerende del af forfatterens opfattelse. Han tillægger nemlig vikingetogene meget ringe betydning i materiel, økonomisk og politisk henseende. Derfor nødsages han til at forklare årsagen til den megen omtale, de har fået både i samtiden og eftertiden. Virkningen beskrives som et »choc mental«, og der anføres flere interessante forklaringer. Dels henviser D'Haenens til Sawyers bemærkninger om, at angrebene var forskellige fra de kristne folks indbyrdes kampe ved også at være rettet mod kirker og klostre (og netop her sad jo historieskriverne). Dels peger han på den religiøse opfattelse af vikingerne som Guds straffende redskab over for de ulydige kristne. Senere vedligeholdtes interessen snart af almindelig fortælleglæde, snart i sammenhæng med retstrætter om jordbesiddelse og relikvier. Her anvendte

man historieskrivernes beretninger til retfærdiggørelse af krav under henvisning til vikingeoverfald, midlertidig flugt osv.

Selve analysen af teknikken i og forløbet af et typisk vikingeoverfald (le mécanisme-type d'un raid normand) er særdeles overbevisende. Hvad derimod angår det rent kvantitative – altså spørgsmålet om omfanget af alle angrebenes betydning – befinder D'Haenens sig i samme situation som sin meningsfælle P. H. Sawyer. De peger begge på kildernes klare tilbøjelighed til overdrivelser; men de har ikke dermed godtgjort, at vikingehærene virkelig var små og plyndringerne begrænsede. Her må de i sidste instans henvise til almindelige sociale, økonomiske og tekniske forhold i middelalderen, forhold, som ofte er ukendte eller endnu uudforskede.

Men D'Haenens arbejde vil sikkert få stor betydning, dels ved den systematiske inddragelse af psykologiske faktorer i samtid og eftertid, dels ved den forsknings- og fremstillingsteknik, der er anvendt. Foruden at meddele sine egne synspunkter giver han en forskningsoversigt i form af en originalt udformet »status questionis«. At dette i sig selv er en videnskabelig præstation, der har sine særlige problemer, behandles nærmere under omtalen af et andet arbejde, hvortil han er medforfatter (*L'archéologie du village médiéval*, se nedenfor).

H. Schledermann

Gillian Fellows Jensen: Scandinavian Personal Names in Lincolnshire and Yorkshire. (Navnestudier udgivet af Institut for Navneforskning Nr. 7). CVIII + 374 s.

Med denne disputats af en engelskfødt medarbejder ved Institut for

Navneforskning foreligger for de vigtigste danske bosættelsesområder i England en pendant til J. Adigard des Gautries' undersøgelse af de danske personnavne i Norrøndiet. Hovedparten af bogen, 356 s., udgøres af en navneliste, hvor hvert enkelt dansk personnavns forekomst i kilderne er registreret, og hvor der gøres rede for navnenes etymologi og forekomst i Skandinavien samt gives henvisninger til indledningens behandling af navnenes lydudvikling og ortografi.

De første godt hundrede sider af bogen, som er pagineret med romertal, er en historisk og sproglig indledning, hvor der kort fortælles om de vikingetogter og -bosættelser, som medførte udbredelsen af de danske personnavne, om fordelingen af de skandinaviske stednavne i England, som for perioden før 1066 er den alt-dominerende kilde til personnomenklaturen, samt om forholdet mellem danske og norske personnavne, hvor forf. fortjenstfuldt gør rede for de kildekritiske konsekvenser af det forhold, at den hjemlige danske overlevering af personnavne er langt ringere end den norske. Endvidere gives en klassificering af personnavnestoffet i tre grupper, og der gøres rede for hyppigheden og den kronologiske lagdeling af disse grupper. Det viser sig, at personnomenklaturen har været temmelig stabil, forholdet mellem de forskellige grupper ændres ikke væsentligt mellem 875 og 1250; man vedblev at bruge sammensatte navne og i vidt omfang at bruge de samme navne perioden igennem, og de oprindelige tilnavne var ligeledes meget anvendte, men med en hurtigere fornyelse af repertoireet. Her er mange navne, og hvert enkelt forekommer som hovedregel kun få gange. Endelig behandles i et rent sprogligt kapitel gengivelsen af nordiske navne